

กลุ่มที่ 4: การพัฒนาดัชนีชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

โดย

ดร.ไชยยศ บุญญากิจ

รองประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

30 มิถุนายน 2546

สถานการณ์ภาพ

- ❖ ประเทศไทยยึดถือแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในการปฏิบัติมีการดำเนินการแยกส่วนและยุทธศาสตร์ขาดความเชื่อมโยง
- ❖ การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน
- ❖ เน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจด้านเดียว

ผล

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็น “ วาระแห่งชาติ ”

จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ

“ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ”

(National Council Sustainable Development, NCSD)

โดยมี นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

เลขาธิการ สคช. เป็นกรรมการและเลขานุการ

เมื่อ พฤศจิกายน 2545

องค์ประกอบ NCSD

ข้าราชการการเมือง / ข้าราชการประจำ	14 คน
ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาชน	1 คน
ผู้ทรงคุณวุฒิจากสายวิชาการ	1 คน

อำนาจหน้าที่

1. กำหนดแนวนโยบาย กรอบทิศทางและยุทธศาสตร์
ทั้ง 3 ด้านอย่างบูรณาการ
2. ผลักดันให้มีการนำกรอบทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนา
ที่ยั่งยืน แผนปฏิบัติการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในพื้นที่
3. อนุมัติแผนงาน / โครงการ / การลงทุนภายใต้ แผนปฏิบัติการ
การพัฒนาที่ยั่งยืน

อำนาจหน้าที่ (ต่อ)

4. กำกับ ดูแล และจัดให้มีระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตาม แผนปฏิบัติการการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
6. มีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง
7. อื่นๆ

ข้อสังเกตจากการพัฒนาที่ผ่านมา

- ❖ เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
- ❖ การบริหารจัดการยังแยกส่วน
- ❖ การมีส่วนร่วมของทุกๆ ภาคียังมีน้อย
- ❖ การผลิตและการบริโภคยังฟุ่มเฟือย

ข้อสังเกตจากการพัฒนาที่ผ่านมา (ต่อ)

- ❖ มีจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมต่ำ
- ❖ การยอมรับบทบาท ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม สังคมยังต่ำ
- ❖ NCSD มุ่งเน้นให้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เรื่องสังคมยังมีน้อย
- ❖ ความแตกต่างของการตีความ ความเข้าใจของคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ของแต่ละกลุ่มภาคี

ดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDI)

วัตถุประสงค์หลัก

- ❖ SDI เป็นเครื่องมือที่ใช้ใน การประเมินสถานภาพ และ รายงานความก้าวหน้า เรื่อง ความยั่งยืนของประเทศโดยรวม
- ❖ เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารใน การตัดสินใจ ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของประเทศโดยรวม

สิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว - SD, SDI

- ❖ การจัดตั้งคณะกรรมการ LA 21 (2536)
- ❖ คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (2536)
- ❖ โครงการฉลากเขียว (2537)
- ❖ โครงการรุ่งอรุณ (2539)
- ❖ ดัชนีชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2540)
- ❖ การจัดตั้งเครือข่ายการดำเนินงานด้านนิเวศน์เศรษฐกิจและการผลิตที่สะอาด (2542)
- ❖ โครงการจัดทำดัชนีด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม (2542)
- ❖ แผนนโยบายด้านการผลิตที่สะอาดสำหรับอุตสาหกรรมไทย (2544)

สิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว - SD, SDI (ต่อ)

- ❖ แผนปฏิบัติการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทาง
ด้านเทคโนโลยีสะอาด (2544)
- ❖ การจัดตั้งคณะกรรมการ NCSD (2545)
- ❖ การจัดทำรายงานผลการพัฒนาที่ยั่งยืน 10 ปี (2545)
- ❖ ดัชนีความอยู่ดีมีสุข (2545)
- ❖ ดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (2545)
- ❖ แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาด (2545)

กิจกรรมสร้างความเข้าใจ SD, SDI

- ❖ สัมมนา SDI - Malaysian Experience , TEI/KIA (18 มีนาคม 2546)
- ❖ สัมมนา SDI - Taiwan Experience, TEI/KIA (21-22 มีนาคม 2546)
- ❖ จัดประชุมโต๊ะกลม “ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ” , สคช (30 เมษายน 2546)
- ❖ จัดประชุมโต๊ะกลม “ Regional SDI ”
TEI/KIA/Academy of Sciences Malaysia (4 มิถุนายน 2546)

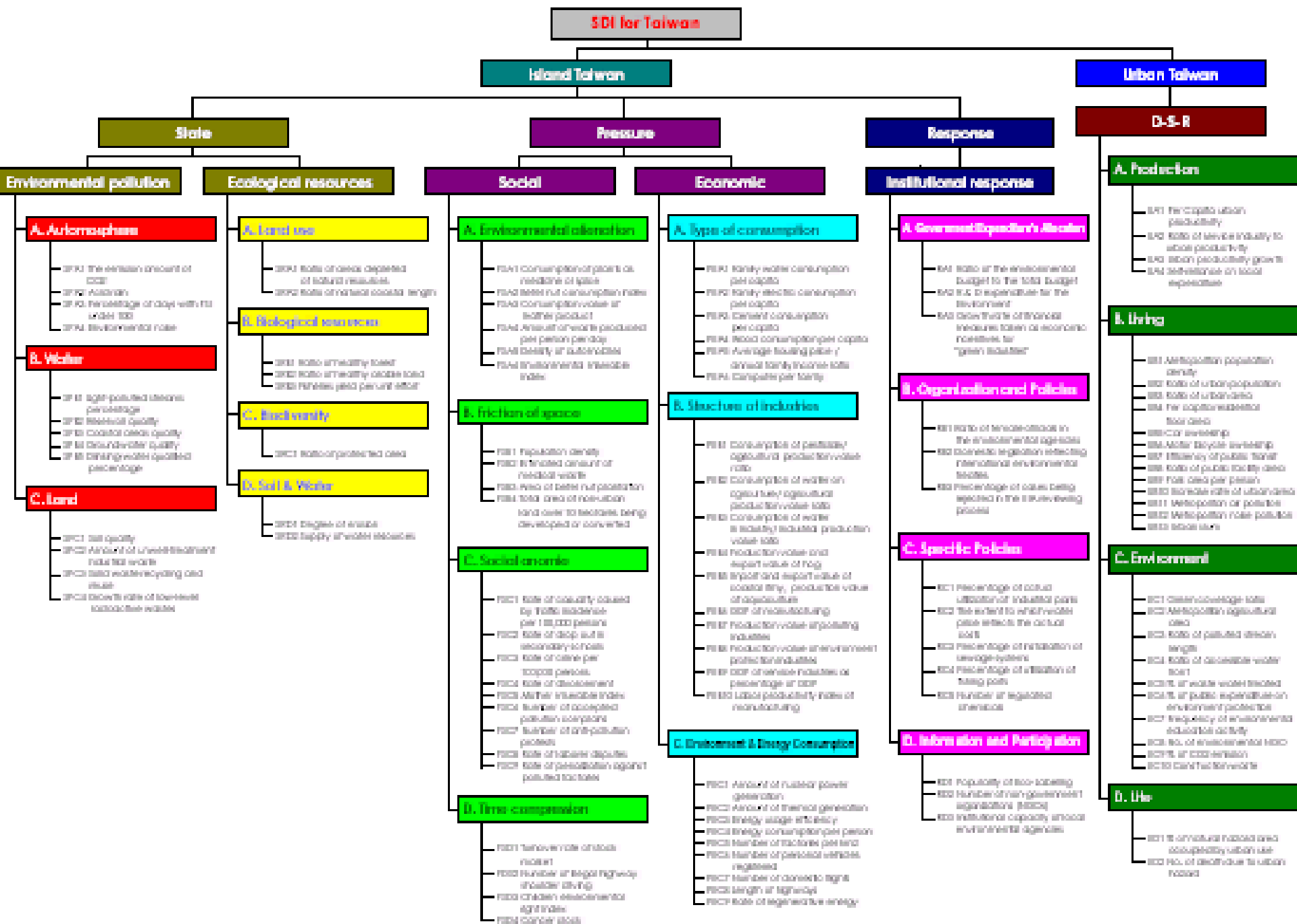
ข้อสังเกตจาก ศ.ดร.มนตรี จุฬาววัฒนทล

ความแตกต่าง

Performance Indicator (PI)

VS

Sustainability Indicator (SI)

ตารางผลการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบ

ดัชนีสิ่งแวดล้อม	หน่วยดัชนี	ค่าที่ตรวจสอบจริง ⁽¹⁾			ค่าที่ได้จากรายงานดัชนีสิ่งแวดล้อม ⁽²⁾			รวม ⁽³⁾		
		จำนวน โรงงาน	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	จำนวน โรงงาน	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	จำนวน โรงงาน	ค่าเฉลี่ย	พิสัย
<u>1. การจัดการน้ำเสีย</u>										
1.1 ปริมาณการใช้น้ำ	ลบ.ม.ต่อตัน FFB	8	1.01	0.56-1.72	5	0.31	0.17-0.56	13	0.74	0.17-1.72
1.2 ปริมาณน้ำเสียก่อนเข้าสู่ระบบ บำบัด	ลบ.ม./ตัน FFB	9	0.52	0.4-0.7	6	0.55	0.3-0.9	15	0.53	0.3-0.9
1.3 คุณลักษณะน้ำเสีย										
pH บ่อแรก	-	9	4.61	4.0-5.22	5	4.80	4.4-5.4	14	5.12	4.0-11
pH บ่อสุดท้าย	-	9	8.33	7.45-9.24	5	8.30	6.8-9.1	14	8.32	6.8-9.24
BOD บ่อแรก	mg/l	9	40,461	19,600-70,049	4	25,927	19,012-33,060	13	35,969	19,012-70,049
BOD บ่อแรก	kg/ตันFFB	7	21,849	11,086-49,034	-	-	-	7	21,849	11,086-49,034
BOD บ่อสุดท้าย	mg/l	9	195	11-966	4	111.2	64.22-195	13	169.2	11-966
BOD บ่อสุดท้าย	kg/ตันFFB	7	0.106	0.006-0.411	4	0.053	0.019-0.078	11	0.087	0.006-0.411
COD บ่อแรก	mg/l	6	101,227	52,00-169,825	3	55,754	49,150-61,817	9	88,069	49,150-169,825
COD บ่อสุดท้าย	mg/l	6	1,232	198-2,067	3	622	626-1,105	9	1,096	198-2,067
ของแข็งแขวนลอยบ่อแรก	mg/l	5	29,798	500-70,845	4	14,466	10,745-20,762	9	22,983	500-70,845
ของแข็งแขวนลอยบ่อสุดท้าย	mg/l	6	890	150-3,613	4	214.9	127-333	10	620	150-3,613
Oil และ Grease บ่อแรก	mg/l	5	6,434	369-10,246	2	5,716	5,036-6,396	7	6,229	369-10,246
Oil และ Grease บ่อสุดท้าย	mg/l	5	92	11-182	2	57.36	50.5-64.2	7	82.1	11-182

ค่าเฉลี่ยของดัชนีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมโรงแรม

ดัชนีสิ่งแวดล้อม	หน่วยดัชนี	ค่าที่ตรวจสอบจริง ⁽¹⁾			ค่าที่ได้จากรายงานดัชนีสิ่งแวดล้อม ⁽²⁾			รวม ⁽³⁾		
		จำนวน โรงงาน	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	จำนวน โรงงาน	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	จำนวน โรงงาน	ค่าเฉลี่ย	พิสัย
1. ปริมาณการใช้ไฟฟ้า	กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อตารางเมตร ต่อปี	8	217	95-434	9	176	98-304	17	195	95-434
2. ปริมาณการใช้น้ำมันเตา	ลิตรต่อห้องที่ใช้งานจริง	8	3.3	0.7-5.1	8	3.1	1-6.1	16	3.2	0.7-6.1
3. ปริมาณการใช้ก๊าซ	กิโลกรัมต่อลูกค้าที่มาใช้บริการ ในห้องพักอาหาร	8	0.21	0.11-0.31	10	0.39	0.12-0.69	18	0.31	0.11-0.89
4. ปริมาณการใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFCs)	ลิตรกรัมต่อเดือน	4	22	4-40	4	6	2-11	8	14	2-40
5. ปริมาณการใช้น้ำยาสักผ้าแห้ง	ลิตรต่อเตียงผ้า	4	0.11	0.003-0.32	3	0.08	0.01-0.2	7	0.10	0.003-0.32
6. ปริมาณการใช้น้ำซักฟอก	กิโลกรัมต่อเตียงผ้า	1	0.08	-	4	0.11	0.04-0.22	5	0.10	0.04-0.22
7. ปริมาณการใช้น้ำลิตรกับพื้นที่ความ สะอาดพื้นผิว	ลิตรต่อห้องที่ใช้งานจริง	3	0.006	0.004- 0.007	6	0.016	0.001-0.04	9	0.012	0.001-0.04
8. ค่าใช้จ่ายในสารฟอกขาว	บาทต่อห้องที่ใช้งานจริง	7	12	1.5-35	8	14	2.5-42	16	12	1.5-42
9. ปริมาณการใช้น้ำ	ลูกบาศก์เมตรต่อคน (ลูกค้า)	9	1.0	0.41-2.3	10	1.4	0.41-2.3	19	1.2	0.41-2.3
10. ประสิทธิภาพการใช้น้ำดื่ม	เปอร์เซ็นต์	11	13	0-100	10	0.02	0-0.18	21	7	0-100
11. ค่าความเบี่ยงเบนค่า (pH) ของน้ำดื่ม	-	30	7	5-9	5	7	6.3-7.8	35	7	5-9
12. ค่าบีโอดี (BOD) ของน้ำทิ้ง	มิลลิกรัมต่อลิตร	62	22	1.250	5	17	0.6-74.3	67	20	0.6-250

บทเรียนจากการทำ SDI

ประเทศไต้หวัน (เริ่ม 2541) ปัจจัยความสำเร็จ

- ❖ ริเริ่มอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน
- ❖ SDI ต้องสะท้อนคุณลักษณะเฉพาะท้องถิ่น
- ❖ ความเอาใจใส่อย่างจริงจัง ต่อเนื่องจากภาครัฐ
- ❖ มีทักษะและประสิทธิภาพในการ สรุป, เชื่อมโยง, การใช้เหตุผล
- ❖ มีการทำงานเป็นทีมจากหลากหลายสาขา, หลากหลายภาคี

บทเรียนจากการทำ SDI (ต่อ)

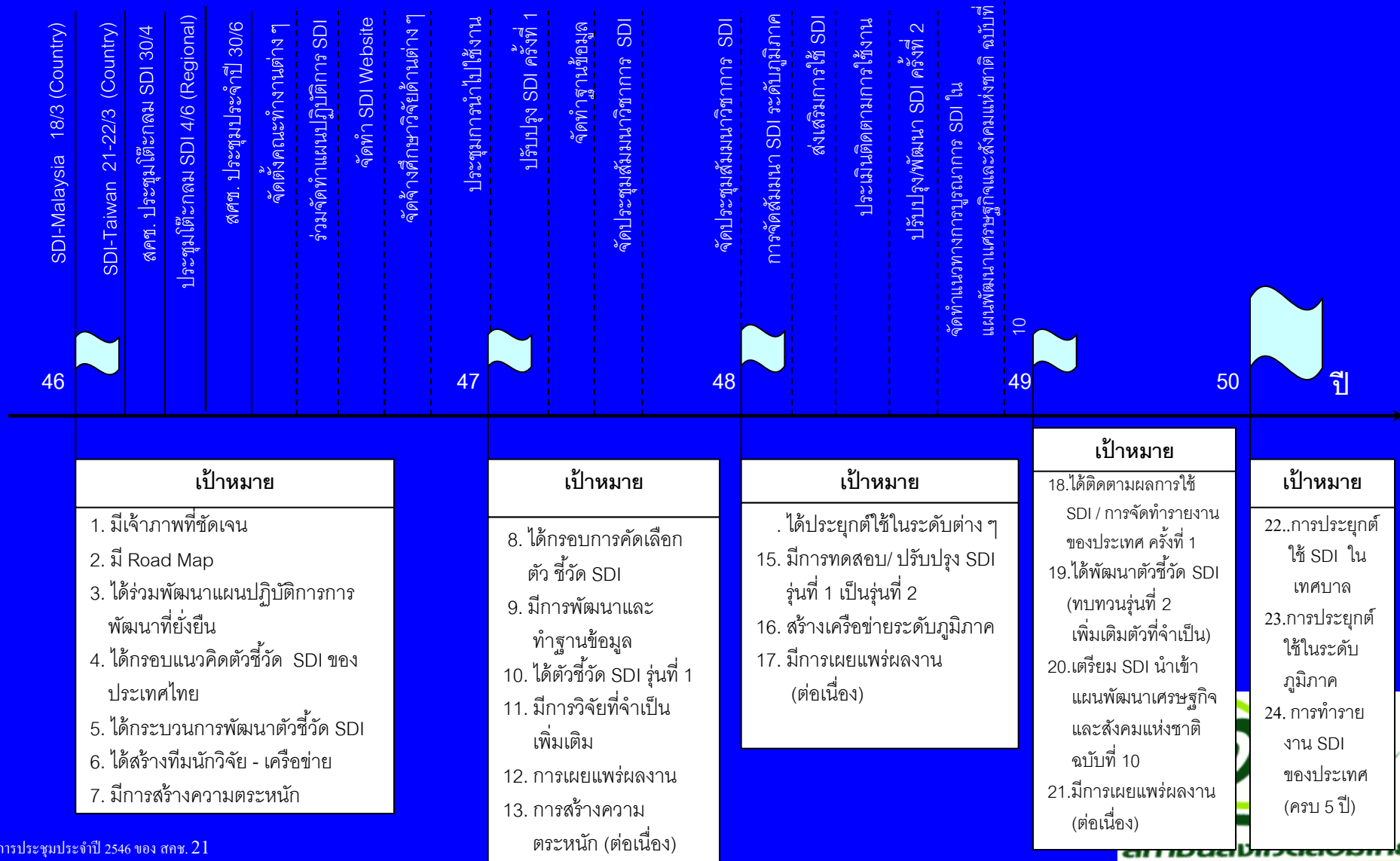
ประเทศมาเลเซีย (เริ่ม 2542)

- ❖ ไม่มีโครงสร้าง NCSD
- ❖ บูรณาการตัวชี้วัด SDI เข้าไปในแผนพัฒนาฯ
- ❖ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาการและหลักการทางวิทยาศาสตร์
- ❖ จำเป็นต้องมีข้อมูลเพียงพอ โดยเฉพาะข้อมูลย้อนหลัง
- ❖ ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- ❖ การดำเนินการเป็นทีม และบูรณาการหัวข้อต่างๆ เข้าด้วยกัน
- ❖ การเลือก SDI framework เป็นเรื่องสำคัญ

ร่างแผนที่การจัดทำ SDI

ดัชนีวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อม			ดัชนีความอยู่ดีมีสุข	ดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ	การจัดตั้ง NCSD	
36		Draft Proposal on SDI by TEI / KIASIA to SARCS	44	45		ปี
	ผล - จัดตั้งอนุกรรมการ LA 21 (36) - คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (36) - โครงการฉลากเขียว (37) - โครงการรุ่งอรุณ (39) - ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม (41) - โครงการจัดทำดัชนีด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม (42)	ผล - จัดทำรายงาน WSSD - แผนนโยบายด้านการผลิตที่สะอาดสำหรับอุตสาหกรรมไทย		ผล - ประเทศไทยได้ร่วมประชุม WSSD (ส.ค.) - ได้จัดตั้ง NCSD (พ.ย.) - มีดัชนีทางด้านเศรษฐกิจ สังคม - แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาด		

ร่างแผนที่การจัดทำ SDI (ต่อ)

บทสรุป

- ❖ ความสำคัญของ SDI ในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
(รายงานความก้าวหน้า, แนวทางในการตัดสินใจ)
- ❖ สถานภาพโดยรวมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง (TBCSD, NCSD, TNEC, Master Plan CT, ตัวชี้วัดต่างๆ, Green Label, DAWN)
- ❖ ข้อเสนอแนะ
 - องค์ประกอบของ NCSD
 - บทบาทหน้าที่
 - Road Map (ความคาดหวัง, กิจกรรม และเวลา)

Reference (cont.)

3. เอกสารประกอบการประชุมโต๊ะกลม “ Roundtable on a framework of Sustainable Development Indicators in the Southeast Asia ”,
Prof. Dr. Mohd Nordin Hasan, Academy of Sciences Malaysia,
4 มิถุนายน 2546 จัดโดย สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (TEI)
ร่วมกับสถาบันคีนันแห่งเอเชีย (KIASia)
4. วารสาร “ เศรษฐกิจและสังคม ” ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-มิถุนายน 2546,
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5. เอกสารประกอบการประชุมใหญ่เครือข่ายการดำเนินงานด้านนิเวศเศรษฐกิจ
และการผลิตที่สะอาด ประจำปี 2545

Reference (cont.)

6. **Energy and Environmental Education in Thailand: Pilot Study Report at the 2nd World Conference on Green Productivity, 11 December 2002, Manila.**
7. **แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาด (2545)**
8. **แผนนโยบายด้านการผลิตที่สะอาดสำหรับอุตสาหกรรมไทย (2544)**

ไชยยศ บุญญากิจ Ph.D. รองประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

210 สุขุมวิท 64 โรงกลั่นน้ำมันบางจาก อาคาร 4

แขวงพระโขนง เขตบางจาก กรุงเทพฯ 10260

โทรศัพท์ (662) 742-9641-50 ต่อ 797, 331-0047, 331-0060 ต่อ 5150

โทรสาร (662) 332-4873, 7429697-8

WebSite : www.tei.or.th

E-mail : chaiyod@tei.or.th

